UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Triesimaoctaua p[ro]bat q[uod] literis d[ebet] esse erudit[us] sacerdos, et canones ignorare no[n] d[ebet]. Jgnora[n]tia e[ni]m ep[iscop]i est periculosa.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

bus apparet, imperitia ſacerdotibus ſemper eſſe debet aduerſa: quoniam ſi per ignorantiam cecitatis alijs ducatum preſtare ceperint, ambo in foueam cadunt. vnde dicitur in Pſalmo: Obſcurentur oculi eorum[a] ne videant: ⁊ dorſum[b] eorum ſemper incurua. Cum enim obſcurantur illi qui preeunt: ad ferenda onera peccatorum facile ſequentes inclinantur. Elaborandum eſt itaq; ſacerdotibus vt ignorantiā a ſe quaſi quādam peſtem abijciant. Licet enim ſeruus neſciens voluntatem domini ſui ⁊ non faciens dicatur vapulare paucis: non tamen hoc de omnibus generaliter intelligitur. Ait enim apoſtolus. Qui ignorat[c], ignorabitur. quod de eo intelligendū eſt qui noluit[d] intelligere vt bene ageret.

Unde Auguſtinus ait in libro queſtionum.

Non omnis qui ignorat, immunis eſt a pena. Ille enim ignorans poteſt excuſari a pena[e], qui quod diſceret non inuenit. Illis autem hoc ignoſci non poterit, qui habentes a quo diſcerent, operā non dederunt.

Diſtinctio. xxxviij.

Cum itaq;[f] voluntaria ignorātia omnib9 ſit noxia: ſacerdotib9 eſt periculoſa. Unde in cōcilio Toletano legitur.

Sacerdotib9 maxime ignorantia vitanda eſt.

Ignorātia mater cūctorum errorū maxime ſacerdotibus dei euitanda eſt: q̄ docendi officiuz in populo dei ſuſceperunt. Sacerdotes legere ſanctas admonētur ſcripturas Paulo apoſtolo dicēte ad Timotheum[g]: Attende lectioni, et exhortationi doctrine: ⁊ ſemp ꝑmane i his. Sciāt ergo ſacerdotes ſanctas ſcripturas ⁊ canones: ⁊ omne op9 eorū in ꝑdicatione et doctrina ꝯſiſtat: atq; edificēt cūctos tā fidei ſciētia, q̄ȝ operum diſciplina.

Item ex eodem.

Officialē libellū ab epō accipiāt pbr̄i cum ordinantur.

Quando pſbyteri in parochijs ordinātur, libellum officialē[h] a ſacerdote[i] ſuo accipiāt, vt ad eccl'ias ſibi deputatas inſtructi accedant: ne per ignorātiam etiam in ipſis diuinis ſacramētis Chriſtum

q ſacerdotes debent ignorantiam omnino vitare: quod probatur authoritate ps. Et licet quis velit ſe excuſare authoritate euangelij dicentis: Seruus neſciens voluntatem domini ⁊c. non tamen prodeſt. et hoc probat authoritate apoſtoli, qui ignorat ⁊c. quod debet intelligi de eo qui inuenit a quo potuit diſcere: al's punitur: qd probatur authoritate Auguſt. non omnis ⁊c.

a Oculi eorū. i. p̄lati, † qui regūt alios. (†Al's oculi eorū. i. p̄latorū qui ⁊c.)

b Dorſum. i. ſubditos q̄ ſuſtentari debēt a prelatis quaſi in dorſo: vel quia ſequunt dorſum ipſorū. xj. q. iij. precipue.

c Qui ignorat. i. q̄ negligit ſcire, vel cōtēnit ſcire.

d Qui noluit. Uidetur ergo q illi ſint excuſati ad quos predicatio apoſtolorū non peruenit: vt. lxxxij. di. ꝓpoſuiſti. ſed non eſt ita: quia in omnē terrā exiuit ſonus eorū. xix. diſt. ita dn̄s. nec excuſatur quis per ignorantiā q̄ poteſt habere copiam peritorū. ff. de iu. et fa. igno. regula. vel ſi ſua prudētia facile potuit illud ſcire. C. de inge. ma. l. iij. ff. qs ordo in bono. poſſ. ſer. l. ij. §. in bonorum. (Excuſant ne hi ad qs apoſtolorū predicatio non peruenit.)

e Non omnis. A pena. i. a pctō p quo debetur pena. vel a pena eterna. aliter non congrue diceret, nec etiā verū, cū in quolibet ignorāte ſit pena eoipſo q ignorat. ſm Hug.

Cum itaq;. hec diſt. diuiditur in tres partes. In p̄ma intēdit ꝓbare q omnes ſacerdotes ⁊ alij maiores debēt eſſe inſtructi in lege diuina, ⁊ precipue in canonica. ⁊ ꝓbat hoc per. x. authoritates. Scd̄a ibi: q̄uis. Tertia ibi: Sed licet. Jo. de fan.

Caſus. Facta mentione ſupra de ignorantia in §. vt itaq;. ⁊ in ca. nō oīs. ſupponit Gra. xxxviij. diſt. in q̄ oſtēdit q ignorātia periculoſa eſt maxime ſacerdotib9.

f Cū itaq;. Superiori diſ. facta fuit mentio de ignorantia. ideo magiſter annectit iſtam. xxxviij. diſt. in qua oſtendit q ignorantia periculoſa eſt maxime ſacerdotibus. Notādum eſt ergo q ignorātia iuris: alia eſt iuris naturalis: alia ciuilis vel canonici. Ignorantia iuris naturalis neminem excuſat ſi eſt adultus vel diſcretus: quia in his parum intereſt decipere vel decipi poſſe: vt. xv. q. j. ſi cupis. de hac dicitur, ignorans ignorabitur. Ignorantia iuris ciuilis vel canonici neminem excuſat: vt. j. e. ſi in laicis. ⁊ ca. que ipſis. aliquos tamen excuſat, vt milites, mulieres, † ruſticos, minores. Jo. In damno tamen vitando nulli nocet: vt. ff. d iu. ⁊ fac. ignorā. err. in fi. niſi in his q̄ introducta ſunt ad rigorē iuris cōſeruandū: vt in cōſtitutione, ſi quis in tātā. C. vnde vi. et in preſcriptionibus. Barto. Ignorantia facti alia ꝓbabilis, et hec excuſat: quia etiam peritiſſimos fallit: vt. j. j. q. j. ſi quis a ſimoniac. ⁊. ix. q. j. ordinationes. alia eſt craſſa et ſupina vt cum quis ignorat id quod publice factum eſt in ciuitate. hec neminē excuſat: vt. xvj. diſt. qd dicitis. xij. q. ij. qui et humanis. Hoc pleni9 inuenies. j. q. iiij. §. vlti. in fine. (Ignorantia iur' eſt multiplex.) († De hoc le. ⁊ nota. xxij. q. iiij. §. illicitum. ſemias tn̄ nō in oīb9 excuſat ignorātia: ſz in quibuſdaz: vt not. ff. de iu. et fac. ig. l. regula. i p̄n. ⁊. C. eo. tit. l. fi. j. Ti. iiij. d.)

Ignorantia. Caſ9. Docet hic conciliū toletan. q ignorantiā ſacerdotes dei debent vitare, que mater eſt cunctorum errorū. Unde ſacras ſcripturas legere debent quibus populos ſibi commiſſos valeāt erudire tā in ſciētia fidei, q̄ȝ in moribus: et hoc ꝓbatur authoritate apoſtoli dicētis. Attende lectioni. ⁊c.

g Ad Timotheum. Argu. quod vni dicitur, ad omnes extenditur: vt. xxiiij. queſtio. j. quodcunq;. et. xvj. queſtione. j. predicator. lxj. diſtinct. miramur. de penitē. diſtinct. j. §. his authoritatibus. ‡ C. de diuer. reſcript. l. j. ff. de pac. iuris gentium. §. pactorum. Arg. cōtra. xxv. diſtinct. qualis. (‡ verſ. nūc aūt al's eſt ca. ad idē d cō ſe. diſti. iiij. proprie.)

Quando. Caſus. Docet cōciliū Toletan. q quādo epiſcopi ordinant preſbyteros in capellis, debent eos docere qualiter officia debeant celebrare, ne per ignorantiam in diuinis ſacramentis offendant. et cum ad litanias venerint vel ad concilium, debent epiſcopo ſuo reddere rationem qualiter baptizauerint, vel officia celebrauerint.

h Officialem. in quo continetur officiū eccleſiaſticū.

i A ſacerdote. i. epiſcopo.

Proceſ ſiones rogatio num.

a ¶ Ad litanias.i.in rogationib⁹. Et ſic patet ꝙ omnes ſacerdotes venient ad cathedralē eccleſiam in feſto Rogationum.ſic.ſ.de conſecra.diſtinct.iij.cap.iij.de conſe.diſt.j.⁊ hoc.

b ¶ Vel ad conciliū. Sic patet ꝙ conuentus quem habet epiſcopus cum clericis ſuis, dicitur cōcilium: vt.xviij.qō.ij.abbates.xij.q.ij.placuit.xviij.diſt.propter.⁊ ca.placuit.

g ¶ Computus.quo ad dies ⁊ menſes.

h ¶ Si vnū. Argu.ꝙ vbi plura requirūtur ex neceſſitate: ſi vnū ex his deeſt, nihil agitur: vt de conſe diſt.iiij.in ſynodo.xxij.q.ij.animaduertendū. ſic qui offendit in vno, factus eſt reus omnium: vt de pe.diſt.v.ꝯſideret.⁊ eſt ſimile. † C.de teſta.ſi vnus.et.ff.de tranſactionib⁹.cū hi.§.ſi pretor. Ar.cōtra.xxx.q.v.aliter.ff.de ven.inſpicien.l.j.in fi. ‡

offendant. Cum vero ad litanias[a] vel ad conciliū[b] venerint rationē epiſcopo ſuo reddant qualiter ſuſceptū officium celebrent, vel baptizent.

Item Leo eps Conſtanti.

¶ Inſcitia ſacerdotū nec excuſatione eſt digna, nec venia.

Si in laicis[c] videtur intolerabilis inſcitia: quāto magis in his qui preſunt, nec excuſatione eſt digna nec venia?

Item Celeſtin⁹ orthodoxis omnib⁹ epiſcopis.

¶ Canones nō licet ſacerdotibus ignorare.

Nulli ſacerdotum liceat canones[d] ignorare: nec quicꝙ facere quod patrum poſſit regulis obuiare. q̄ enim a nobis res digne ſeruabitur: ſi decretaliū norma cōſtitutorum ꝓ alioꝝ libitu licentia populis permiſſa frangatur?

Item ex dictis Aug.

¶ Que ſint ſacerdotibus neceſſaria ad ſciendum.

Que ipſis ſacerdotib⁹ neceſſaria ſint ad diſcendum[e]: id eſt ſacramentorum[f] liber lectionari⁹, antiphonari⁹, baptiſterium, cōputus[g], canones penitētiales, pſalterium: homilie per circulum anni in dn̄icis diebus ⁊ ſingulis feſtiuitatib⁹ apte. Ex quib⁹ omnibus ſi vnū[h] defuerit, ſacerdotis nomen vix[i] in eo conſtabit: quia valde periculoſe euangelice mine ſunt, quibus dicitur: Si cecus ceco ducatū preſtet, ambo in foueam cadunt.

Item ex.vij.ſynodo.

¶ Que oportet ſcire eum qui eps eſt ordinandus.

Omnes pſallētes repromittimus[k] deo, In tuis iuſtificationibus meditabor, non obliuiſcar ſermones tuos. qđ omnes quidē chriſtianos obſeruare ſaluberrimum eſt: ſed precipue hos qui eccleſiaſticam cōſecuti ſunt dignitatem. Unde definimus omnem qui ad epiſcopatus eſt prouehendus gradum, modis omnibus Pſalterium[l] noſſe: vt ex hoc etiam omnis clerus qui ſub eo fuerit, ita moneatur et imbuatur. Inquiratur autem diligenter a metropolitano ſi in promptu habeat legem ſcrutabiliter ⁊ non tranſitorie, tam ſacros canones ⁊ ſanctū euangelium ꝗ̄ diuini apoſtoli librū et omnē diuinam ſcripturam: atꝙ ſecundū mandata conſeruare et docere ſibi populum cōmiſſum. ſubſtātia[m] eīm ſummi ſacerdotij noſtri ſunt eloquia diuinitus tradita.i. vera diuinarum ſcripturarum diſciplina: quemadmodum magn⁹ perhibet Dionyſius. Quod ſi diſceptauerit[n], ⁊ ita libenter facere et docere minime ſpoponderit, nullatenus conſecretur. ait enim prophete deus. Tu ſcientiam repuliſti, et ego repellam te ne ſacerdotio fungaris mihi.

Itē ex conci. Carthagi.iiij.

¶ De eodem.

Placuit ‡ vt ordinandis epiſcopis vel clericis prius ab ordinatorib⁹ ſuis decreta conciliorum auribus eorum inculcentur[o]: ne ſe aliquid contra ſtatuta concilij feciſſe peniteant.

Item zepherinus papa.

¶ Sacre ſcripture inherētes nō obſcurāt iniquitate mūdana.

Laici iuriſ peritiā debēt habere.

c Si in laicis. ¶ Videtur ergo ꝙ laici habebunt peritiā iuris maxime ſi ſint iudices: cū teneātur ferre ſententiaꝫ in ſcriptis: vt dixi.xx.di.§.j. Sed poteſt intelligi de iure cōſuetudinario, vel de iure naturali, in quo periculoſa eſt ignorātia: vt.xvj.q.j.ſi cupis. †

† Ar. dic ꝙ hoc ca. pōt itelligi de illis laicis q̄ in dignitate ſunt cōſtituti: de quib⁹ hr̄ exēplū.lix. diſtin.ſi officia. Archi.

Nulli ſacerdotū. ¶ Caſus. Multi populi normam canonū ⁊ decretorū non ſeruabant: ⁊ epi cum canones ignorarent, eos nō corrigebāt. Precepit ergo Celeſtin⁹ vt nulli epiſcoporuꝫ liceat canones ignorare: quātin⁹ cum fuerit neceſſe, corrigant delinquentes.

d ¶ Canones.penitētiales, ſi intelligis de ſacerdotibus: vt.xxvj.q.vij.tempora. ſi intelligis de epo, planuꝫ eſt: vt.xxxiij.di.qui epiſcopus. ‡

‡ Ad idē.lxj.diſ.ſtatuim⁹.⁊ ex. de cōſan.⁊ affi.c.j.i fine.⁊.j.e.oēs. Mat.xv.

Que ipſis. ¶ Caſ. Octo exponit in hoc capitulo Auguſtin⁹ que ſunt ſacerdotib⁹ neceſſaria ad hoc vt ignorantiā vitent: ſcꝫ libri ſacramentorū ⁊c. de quib⁹ octo ſi vnum defuerit, vix ſacerdotis nomen habebit.

p̄s.xcviij.

e ¶ Ad diſcēdū. ſupple hec ſunt.

f ¶ Sacramentorum.id eſt miſſale.

i ¶ Uix. Ar. vbi res deeſt, nec nomen habebitur: vt lxviij.diſti.corepi.vij.q.j.factus. C. de fer.a nullo.xxxv.q.vij.quid eſt.

Omnes pſallētes. ¶ Cap. In hoc capto ſtatuit ſynod⁹ vt oīs qui ad epiſcopatū promouēdus eſt, pſalterium ſciat vt ex eo omnis clerus qui ſub eo fuerit, inſtruatur. et tempore ſue ordinationis debet metropolitanus ordinandum epiſcopuꝫ interrogare ſi ſciat legere canones ſacros: ⁊ omnem diuinam ſcripturaꝫ: et ſi inueniť ignorans, repellatur. Et hoc ꝓbatur authoritate prophete dicētis. Tu ſciētiam repuliſti ⁊c. Si vero legere et alia ſupradicta ſcierit: niſi promittat ſe ſm̄ illa victurū, non odinetur.

k ¶ Repromittimus.id eſt videmur nos obligare cū dicimus illa v̄ba. In iuſtificatiōib⁹ tuis meditabor.

l ¶ Pſalterium. lxxxv.di.archidiaconū. † xxiij.diſt.q̄ epiſcopus.

m ¶ Subſtātia.i. de ſubſtātia ſacerdotij vr̄ eſſe ꝙ ordinād⁹ habeat ſciaꝫ.

n ¶ Si diſceptauerit.i.ꝯdixerit.

Placuit.

o ¶ Inculcentur. ſimiliter cum nouum celebratur concilium: vt rema...

Sicut ſtellas celi nõ extinguit nox: ſic mentes fidelium et inherentes firmamẽto [a] ſancte ſcripture nõ obſcurat mundana [b] iniquitas.

Item Hiero. in Eſaiam.

Ignorãtia ſcripturarũ eſt ignorantia Chriſti.

Si iuxta apoſtolũ paulũ xp̃s dei virtus eſt, et dei ſapientia: et qui neſcit ſcripturas, neſcit dei ỽtutẽ, eiuſq3 ſapiẽtiã [c]: ſcripturarũ ignorantia, chriſti eſt ignorantia.

Item Greg. in moralibus.

A dño ſciunt vel ignorantur qui ea que dei ſunt ſapiũt vel ignorant.

Qui ea que dei ſunt ſapiunt, a dño ſapiũtur [d]: et qui ea que dei ſunt neſciũt, a dño neſciuntur: Paulo atteſtãte, q̃ ait. Si quis ignorat [e], ignorabitur. Idem: quicunq3 ſtult⁹ eſt in culpa, erit ſapiens in pena. Item Auguſt.

Non qui aliquid neſcit, ſed qui putat ſe ſcire quod neſcit errare probatur.

Quãuis errare [f] quanta poſſumus cura cauendum ſit nõ ſolũ in maioribus, verũetiam in minorib⁹ rebus, nec niſi rerũ ignorantia poſſit errari: nõ eſt tamen cõſequẽs vt cõtinuo erret quiſquis aliquid neſcit: ſ3 ſi q̃s exiſtimet ſe ſcire qđ neſcit. p̱ vero quippe approbat falſu3: quod erroris eſt propriũ. verũtamen in quare quiſq̃s erret, intereſt plurimũ. nã in vna eadẽq3 [g] re ⁊ neſciẽti ſciẽs, et erranti nõ errãs recta ratione p̄ponitur. in diuerſis autem rebus. i. cum iſte ſcit alia, ille alia: et iſte vtiliora et ille minus vtilia vel etiã noxia: quis non in eis q̃ ille ſcit, ei preferat neſciẽtem? ſunt enim queda3 que neſcire melius eſt q̃3 ſcire [h]. Sed licet p̱ ignorantiã grãmatice artis aliq̃d vitioſum p̱ferãt epi vel preſbyteri, non tamen ideo a ſcholaſticis ſunt deſpiciẽdi: q2 morũ vitia magis q̃3 verborum ſunt p̄cauẽda. Unde Aug. in lib. de catechizandis rudibus.

Nõ cõtemnant ſcholaſtici eccleſiaſticã ſimplicitatem.

Sedulo monendi ſunt ſcholaſtici vt hũilitate induti xp̃iana, diſcãt non contẽnere quos cognouerint morũ vitia magis q̃3 ỽborũ deuitare: ſ3 cordi caſto liguã exercitatã nec ꝯferre audeãt, quã etiã p̄ferre ꝯſueuer̃t. His maxime vtile eſt noſſe ita eſſe preponẽdas ỽbis ſententias [i], vt preponit anim⁹ corpi: ex quo fit vt ita malle debeant veriores q̃3 diſertiores audire ſermones, ſicut malle debẽt prudentiores q̃3 formoſiores [k] habere amicos. nouerint em̃ nõ eſſe voces ad aures dei, niſi animi affectũ. Ita em̃ nõ irrideant, ſi aliquos antiſtites et miniſtros eccleſie forte animaduerterint vel cum barbariſmis et ſolecismis deum inuocare: vel eadem verba que pronunciant non intelligere, perturbateque diſtinguere. non quia ea minime corrigenda ſunt, vt populus ad id quod plane intelligit, dicat amen. ſed tamen pie toleranda ſunt ab eis qui didicerunt: q2 ſicut ſonus in foro, ita votum in eccleſia benedicitur.

---

xxij. diſtin. decernimus. xj. q. iij. cure.

a ¶ Sicut ſtellas. ¶ Firmamento. id eſt meditationi et lectioni. Hug.

b ¶ Mundana. Unde dicitur, ama ſciẽtiam ſcripturarum, ⁊ carnis vitia non amabis, de conſec. diſt. v. nunq̃. Hug. et Lauren.

Si iuxta. c ¶ Sapientiã. ſic argumentatur: xp̃s eſt ſciẽtia: ergo q̃ ignorat ſciẽtiam, ignorat chriſtum. et intellige de tali ignorantia que contẽnit diſcere. s. pro:i. diſt. capi. ſi. Joan.

Qui ea. d ¶ Sapiuntur. i. approbant.

e ¶ Ignorat. In tellige de eo q̃ contẽnit ſcire, vel de eo q̃ de facili ſcire poſſet ſi habuiſſet tractatũ cum peritis: vt. C. de inge. ma. l. iij. s. di. p̱xi. Jo. an.

Quanuis. Hec eſt ſecũda pars huius diſtictio. in qua dicit q̧ illi errant qui falſum p̱ vero approbant, vel econtrario. Jo. de fan.

¶ Caſus. Quidã contra Augu. ita argumẽtabãt. nõ poteſt quis errare niſi ignorantia rerum. ſed omnis ignorantia eſt neſciẽtia. ergo quicũq3 neſcit, errat. Dicit Aug. q̧ ignorãtia eſt vitanda in maioribus ⁊ in minorib⁹: non tamen ſequit̃ q̧ quicunq3 neſcit, errat. Sz ille dicitur errare q̃ putat ſe ſcire qđ neſcit: ⁊ qui falſu3 p̱ vero aſſerit. Verũtamen multum refert in quib⁹ rebus quis erret. Nam ſi in re honeſta ⁊ q̃ ad ſalutem anime proficiat quis erret, ſciens preponit̃ neſciẽti: ⁊ nõ errans erranti. In rebus autẽ diuerſis ſi iſta ſint vtilia, illa inutilia ⁊ noxia: in noxijs neſciens preponitur ſcienti: quia talia melius eſt neſcire q̃3 ſcire.

f ¶ Errare. Errare enim eſt aliud pro alio putare: vt xxij. q. ij. in quibus.

g ¶ Eadẽq3. In his q̃ ſpectãt ad ſalutẽ aĩe, nihil intereſt decipi vel decipere: vt. xvj. q. j. ſi cupis.

h ¶ Quã ſcire. Hic videt̃ q̧ bonũ ſit ignorare mala: vt xxxij. diſti. hoſpitiolũ. Sed ↄ. oĩs ſcientia a deo eſt: vt xxxvij. di. §. hinc. ⁊ bonũ eſt ſcire mala, vt ea vitemus: vt s. diſt. p̱xi. q̃ de mẽſa. ⁊. c. ſi q̃d veri. Dic q̧ oĩs ſciẽtia bona eſt: ſed dr̃ aliqua ſcientia mala, q2 mala eſt illi cui dat occaſionẽ peccandi: ſicut Ade fuit malũ pomũ paradiſi: vt. xj. q. iij. q̃d ergo. ⁊ Jude buccella: vt. j. q. j. §. oppo nit̃. ỽ. nec mirũ. de ꝯſe. di. ij. ⁊ ſancta.

¶ Sed licet. ¶ Supra dictũ eſt q̧ p̄ſbyteri debẽt ignorantiã euitare: ſed licet q̃nq3 per ignorãtiã peccẽt in grãmatica: nõ tamen p̱pter hoc ſunt a grãmaticis id eſt ſcholaſticis deſpiciẽdi: q̃m vitia ſũt magis precauẽda q̃3 verba.

Sedulo. ¶ Caſus. Quida3 prelati p̱ ignorantiam grãmatice lectiõis, deũ cum ſoloeciſmo ⁊ barbariſmo inuocabant: ⁊ p̱pter hoc a peritis ſcholaſticis deſpiciebãtur. quare queſitum fuit ab Aug. an hoc deberent facere? Et rñdet q̧ nõ: ⁊ hoc p̱batur tribus rationib⁹. Prima eſt q̃a diſerta ligua ſcholaſticorũ caſto cordi nõ debet preponi. Secũda eſt, q̃a ſciẽtia preponitur verbis, ſicut animus corpori: et ſicut prudens amicus formoſo preponit̃. Tertia eſt, quia deus magis inſpicit affectu3 q̃3 vocem. ignorantia tamen talis eſt reprehendenda: ſed ab his toleranda qui didicerunt: q2 ſicut ſonus in foro, ita votum in eccleſia benedicitur.

i ¶ Sententias. No. q̧ magis cõſiderãda eſt ſentẽtia q̃3 verba: vt. j. q. j. marchion. xxij. q. v. humane. de conſe. diſt. iiij. retulerũt. ⁊ ſi nõ ſanctificatur. et potius mẽs eſt conſideranda q̃3 verba: vt. xxiij. q. j. paratus. Argu. contra extra de ſponſa. ex literis. Solu. non eſt a verbis recedẽdum: niſi ex verbis prauus generetur intellectus: et tunc verba ſunt interpretanda.

k ¶ q̃3 formoſiores. Unde Seneca. Infirmus nõ querit medicum eloquentem: ſed curare ſcientem.

Ar. ↄ xxvj. q. ij. q̃ ſine. ⁊. q. v. epi. i princ.

Sciẽtia aliqua dr̃ mala.

j. Cor. xiiij. g.

ij. ps.

iij. ps.

Snĩa pot⁹ q̃3 verba attẽdi debet.

a ¶ Intelligere. Arg. ꝙ non eſt deponēdus aliqs propter imperitiam: † vt.x.q.j.placuit.
b ¶ Dicat. Arg. contra extra de fil. preſby. propoſuit. vij.q.j.illud. ſed nec hic populus reſpōdet amē officiando eccleſiam vel miſſam. Et ita videtur ꝙ nec ſine miniſtro poteſt preſbyter miſſam dicere lꝫ h. dixerit ꝙ bene poſſit cum populo tantum eccleſiam officiare.
c ¶ Amen. Videtur ergo ſufficere ſi populus reſpondeat ſacerdoti in miſſa. ‡ et ſic eſt cōtra. vij. qō. j. illud. Sed dic ꝙ non reſpondet pplꝰs officiando miſſam.
d ¶ Ut ſono. hoc eſt dicere, ſicut in cōcione laici cōpoſitos ſermones et politos cōſiderāt: ſic viri eccleſiaruꝫ votū et intētionem cōſiderare debent ſacerdotis.
e ¶ Itaqꝫ. id eſt quamuis.
f ¶ Illa. concio.
g ¶ Bona dictio. noletur. nō tamen poteſt dici benedictio. xxviij. diſtinc. preſbyterum.

Nullus. ¶ Casus patet in ſumma.

h ¶ Opprobriū. Et dicit Auguſti. Ego ſenex a puero nondū annicu lo paratꝰ ſum edoceri: vt. xxiiij. q. iij. ſi habes. ⁊ ſtultus eſt q̇ bona que videt diſcere cōtemnit: vt. xxij. diſti. de conſtantinopolitana. ⁊ ſi vnū pedem haberem in ſepulchro, alium extra: adhuc vellem diſcere: vt. ff. de fidei cō. libert. apud iulianum. vnde Seneca. Nulla etas ſera eſt ad diſcendum.

Ecce. ¶ Hec diſtic. breuis eſt: et ideo non diuiditur.
i ¶ Ecce. In tribus ſupradictꝭ diſtinc. demonſtratū eſt epiſcopum debere eſſe prudētem in literis tam diuinis ꝗ ſecularibus. Nunc vero in hac xxxix. diſt. oſtendit ꝙ oportet epiſcopū eſſe prudētem in negocijs ſecularibus, vt ſua cautela reddantur eccleſie indemnes: ⁊ cuiqꝫ neceſſaria pro ſuo modulo miniſtrentur. ⁊ hoc exemplo dñi, qui turbas ſequentes nō ſolum verbis ſpiritualibus, ſed etiaꝫ corporalibus alimentis reficiebat, quā peritiā quia petrꝰ diaconus non habuit, eſt a dignitate repulſꝰ ad quā fuerat electus, vt probat ſequēs ca. qđ per ſe patet.
k ¶ Habere peritiaꝫ. Et ita hoc eſt adhuc de illo capitu. de quo tractaſ. xxxvj. diſtinct. ſcilꝫ oportet epiſcopuꝫ eſſe prudētem. ſm Hug. et Lau.
l ¶ Solertiam. Id eſt induſtriam ſolicitudinem. Solers eñ antiquꝰ dicebatur qui erat omī bona arte inſtructꝰ. Et dicitur ſolers ꝙ ſit ſolicitus in arte ⁊ vtilis ſm Papiam.
m ¶ Pro ſuo modo. Qr plus quandoqꝫ cōferendum eſt vni ꝗ alteri: vt j.q.ij. clerici. xij. q. ij. vulterane. extra de preben. de multa. in ſi.
n Petrꝰ. ¶ Simplex eſt. Quedā eſt ſimplicitas q̄ eſt ꝯtraria dolo: † ⁊ illa eſt bona: vt. xvj. qōe. j. ſi cupis. ſed hic vocat ſimplicitatem, negligentiam ſiue ſtultitiā: vt. xxxvj. diſtinct. in princip. illa enim impedit promouēdum: vt hic, et argu. lxxiiij. diſtinc. epiſcopoꝝ. ſed promotum nō deijcit: ſed datur ei coadiutor: vt. vij queſtio. j. quia fra ter. ⁊. xij. qōe. ij. vo bis. tamen iſte petrus non tantum q.

Imperitia nō facit quē puniri.

† Ad idē. lxxiiij. diſt. epōꝝ. i ſi. xxv. qō. ij. in galliarū. i ſi.

‡ Dicit h. hoc qđē verū eſt: ſꝫ hꝰ nō colligit h. nō ei dicit ꝙ pplꝰs ſic rñdeat officiādo ⁊c. vt ſequit. de hꝰ. ſ. in gl. pce. Archi.

± Hic ter. ꝗtidie allegaſt ad hꝰ ꝙ ſacri canones non arcētur grāmaticis regulis.

Incitatio optima ad diſcendum.

debunt, ſi aliquos antiſtites ⁊ miniſtros eccleſie forte aīaduerterint vel cū barbariſmis vel ſoloeciſmis deū inuocare vel eadē verba que pronūciāt nō intelligere[a] ꝯturbateqꝫ diſtinguere: non qr iſta minime corrigēda ſunt, vt pplꝰs ad id quod plane intelligit, dicat[b] amen[c]: ſed quia pie toleranda ſunt ab eis qui didicerunt vt ſono[d] in foro, ſic voto in eccleſia benedici. itaqꝫ[e] forenſis illa[f], nonnunqꝫ forte bona dictio[g]: nunqꝫ tamē benedictio dici poteſt.

Idē ad Alexandrinū epm.

Indignum vehemēter exiſtimo vt verba celeſtis oraculi reſtringam ſub regulis donati. ‡ Idem de vera religione. Palea.

Locutio diuinarū ſcripturarum ſm cuiuſqꝫ lingue ꝓprietatem accipiēda eſt, habet eñ oīs lingua quedam propria locutionū genera: que cū in aliam transferuntur, videntur abſurda.

Item Hiero. ad pāmachiū.

Eccleſiaſtica iterpretatio etiam ſi habeat eloquentie venuſtatē: diſſimulare eam debes, non fugere: vt non ocioſis philoſophorum ſcholis, paucıſqꝫ diſciplinis, et vniuerſa loquantur hoīm genera. Item Clemens.

¶ Propter opprobriū ſenectutis a paruulis ⁊ a minimis non erubeſcat diſcere epſ.

Nullus epſ propter opprobrium[h] ſenectutis vel nobilitatē generis, a paruulis vel minimis eruditis, ſi quid forte eſt vtilitatis aut ſalutis inquirere negligat. Qui enim rebelliter viuit, ⁊ diſcere atqꝫ agere bona recuſat: magis diaboli ꝗ chri mēbrū eſſe oſtenditur: ⁊ potius infidelis ꝗ fidelis eſſe monſtratur.

¶ Diſtinctio. xxxix.

Ecce[i] plenarie monſtratum eſt ꝙ ſacerdotes oportet literarum tam ſacrarū ꝗ ſecularium eſſe peritos. Nunc autem queritur an ſeculariū negociorū oporteat eos habere peritiam[k]. Hanc prelatis eccleſie eſſe neceſſariam multis rationibꝰ probaſ. debent prelati ſubditis non ſolum ſpiritualia, ſed etiā carnalia ſubſidia miniſtrare, exemplo chriſti: qui turbas ſequentes non ſolū verbo docebat, ſed etiam virtute ſanabat, et corporalibus alimentis reficiebat. Ut autem prelati hec omnia plene perficere poſſint, ſeculariū negociorum oportet eos habere ſolertiam[l]: vt eorum cautela et eccleſie ſeruentur indēnes, ⁊ cuiqꝫ neceſſaria pro ſuo modo[m] miniſtrenſ. vnde quidam in epiſcopum electus a beato Gregorio pro ſua ſimplicitate repellitur, ne eius occaſione res eccleſie dilapidarentur.

Unde Grego. ſcribit nobilibus ciuibus Neapolitanis.

¶ Secularium negociorum imperiti non ſunt in epiſcopos ordinandi.

Petrus diaconus quēz a vobis electum aſſeritis: omino (vt dicitur) ſimplex eſt[n]: et noſtis quia hoc tempore talis in regiminis arce debet conſtitui, qui non ſolum

j. tim. iij. a.

Pſal. xxxj. Exo. xxviij.